

K R O N I E K EEN REDEN OM ZICH AAN TE KLEDEN

Het Volkskunsttheater uit Shanghai, dat het 'Theater Der Welt' festival zou komen afsluiten met hun creatie van *Lennon Confucius*, Jezus kreeg immers geen toestemming om het land te verlaten. *Misverstanden over de opstand in Peking, en de negatieve reacties vanwege de Westerse pers deden het onzinnig uitschijnen de groep te laten overkomen*. zo klonk de partijrethoriek op de telex.

Gelukkig-maar eigenlijk past hier beter helaas- waren er nog andere onderdrukten die konden zorgen voor een even zinnige en (meer dan) waardige afsluiter. *Sarafina* van het Market Theatre uit Johannesburg was niet alleen een schitterende musical die elk Broadway spektakel moeiteloos naar de kroon kan steken (en dat ook doet), niet alleen een prachtig voorbeeld van je reinste agit-prop in meeslepende *Mbaquanga* muziek en wervelende half ethnische choreografieën, het was eerst en vooral een hartsverscheurende belevens: een nieuw en schokkend beeld van een wereld die ondanks alle Nelson Mandela popconcerten nog altijd vaak duister en onscherp blijft. *Sarafina* is het verhaal over de opstand van de scholieren in Soweto, gespeeld door een dertigtal van zulke jonge zwarten in een regie en script van Mbongeni Ngema. Maar dat alles wist u al dankzij de uitgebreide coverage die deze aangrijpende aanklacht tegen apartheid kreeg; tot zelfs in Vlaanderen, waar hij in februari of april op de planken zou moeten komen. Terecht heeft u nu al het voornemen opgevat om deze ruwe diamant hier te gaan bekijken. Terecht werd in Hamburg *Sarafina* door velen genoemd als het absolute hoogtepunt van het festival.

Maar meteen zijn we dan ook zo'n beetje door de uitschieters heen. Daaronder komen dan -zoals ik al zei- een hoop interessante en/of mooie voorstellingen die niet echt wereldschokkend zijn of revelerend als 'Theater der Welt' van vandaag. Eén van de meest prestigieuze in deze rij zal bijvoorbeeld wel Ingmar Bergmans encensering zijn van O'Neill's *Lange dagreis...*: het Dramaten gezelschap uit Stockholm met Bibi Andersen als aanvoerster van nog een paar Zweedse kanonnen. O'Neill en Bergman konden een soort mystieke broers geweest zijn, en de vier Zweedse rasacteurs leken in hun vorige leven wel de familie Tyrone te hebben geïncarneerd. En toch kon deze heel sobere, heel innige en heel gevoelige voorstelling je alleen tot de slotsom brengen dat het theater waarschijnlijk meer betekend voor Ingmar Bergman, dan Ingmar Bergman betekend voor het theater.

Wat dan nog? Nog eens gezellig klassiek met de Engelsen en *Mrs Vershinin*, een door Mike Bradwell geregisseerd stuk van Helen Cooper waarin het 'spook' van de vrouw van luitenant Vershinin uit Tsjechow's *Drie Zusters* leven en een verhaal krijgt. Een verhaal en een leven dat vooral in het begin kan boeien maar dat altijd wel wat muffier blijft dan de heel rake mufmuseum symboliek die doorheen de schitterende scenografie geweven zit.

Ook bij *L train to Eldorado* van het nu al klassiek-moderne Squat Theatre legden de acteurs het soms wel eens af van de scenografische trucjes en de decorvondsten. De Ballins en de New Yorkers-Hongaren zijn in hun establishment zeker niet al hun talent kwijtgeraakt, maar hun werk is natuurlijk niet meer de revelatie die het was toen ze hier tien jaar geleden op hetzelfde festival in dezelfde stad 'ontdekt' werden.

Een revelatie was nu ook niet echt het werk van die andere New Yorker: John Kelly, die een nochtans stijlvolle en geestige hommage aan Egon Schiele meebracht onder de heerlijk dwaze naam: *Pass the Blood-wurst Bitte*. En om van de New Yorkse naar de Londense underground te trekken, kan ook meteen het werk van *Gloria*, het gezelschap rond de zonder meer voortreffelijke acteur Neil Bartlett, waarde- en stijlvol genoemd worden. Het travestietheater dat nog steeds de Engelse sien overspoelt mag dan allang geen potten meer breken. Bartlett en de zijnen/haren bewijzen dat het stijfjuur ook kan gebruikt worden om zinnig en relevant theaterwerk te maken.

Nog een paar dingen die mij in Hamburg konden bekoren, al zou ik niemand de Bosphorus laten overzwemmen om ze te gaan zien: in de duo's vond ik die twee gekke Chileenen van het 'Nuevo Gruppo' theater uit Santiago wel leuk. Hoe ze in *La Secreta Obscenidad de Cada Dia*, van de jonge Chileen Marco Antonio De La Parra toonden hoe heimelijk obscene het alledaagse wel kan zijn. Zeker wanneer Sigmund Freud en Karl Marx elkaar als twee exhibitionisten ontmoeten in een park waar zowel jonge meisjes als agenten van de staatsveiligheid rondjoggen. En dan de gebroeders Stone: ook al leuk en nochtans geen larie, hun *Summit*, een topontmoeting tussen twee staatshoofden (maar ook tussen twee broers) geanalyseerd in woordloze body-language.

Van de duo's nog even naar de solo's met een eervolle vermelding voor het werk van de Australische Julie Forsyth die in *Kid's Stuff* Raymond Cousses roman *Enfentillages* op een heel geestige en energieke

manier leven gaf. Ook een natte duim voor Jean-Marie Frin van de Franse Comédie de Caen, want even impressionant en minstens even risant was de manier waarop hij gestalte gaf aan de figuur van de onderbegaafde maar overactieve Tom, 'faible catégorie un' en 'expert nuticien' in de psychiatrische instelling waar hij met z'n 'don de la parole', de toeschouwers het hele festival lang vergastte op een bord linzensoep. Twee zeer mooie en zeer gevoelige solo's, al heb ik dan wel -zoals dat wel es meer gebeurt op dit soort festivals- net die voorstelling gemist waarvan iedereen je achteraf komt zeggen dat die niet te missen was: de kabaretseke anti-apartheid solo-slim van de Zuid-Afrikaan Pieter-Dirk Uys: *Adapt or Dye*: 51% vermaak, 49% woede.

En vooraleer ik dan al die andere niet geziene voorstellingen samen met de quantité négligable naar het wit van het blad verwijst, moet ik het nog even kort hebben over het -eigenlijk ook vrij bescheiden- dansluik van het festival. Daarin kwam 'onze' Wim Vandekeybus nog maar eens het mooie weer maken, mochten ook onze noorderburen met de Amsterdame *Dubbelspoor* productie uitpakken, en kwam de Italiaan Giorgio Barberio Corsetti het kladje tonen van het eerste deel van zijn Kafka-trilogie: *Descrizione di una Battaglia*, een werkstuk dat nog zo ruw en slordig overkwam dat het zich eigenlijk zelfs helemaal nog niet leende tot recensie of tot deelname aan een groot internationaal festival.

De kern van het dansaanbod lag dus ergens anders, en eigenlijk bij één groep. Een gezelschap waarbij het eigenlijk moeilijk is om van dans te spreken. Al was het al maar eenvoudigweg omdat zij in hun naam: 'The Laokoon ~~Dance~~ Group' steevast het woordje Dance blijven doorstrepen. 'Laokoon' is een groep die onder leiding van de Britse choreografe Rosamund Gillmore al zo'n goede tien jaar in de rust en de beslotenheid van een dorpje in Beieren werkt aan een vrij eigenzinnige vorm van musicaal lichaamstheater. En dat Klett en Flimm nu net deze mensen uitkozen om -net zoals ook Pina Bausch dat hier tien jaar geleden mocht doen- een retrospectieve te geven van hun werk, was natuurlijk een (te?) bewust controversiële zet. Controversieel waren de zeven creaties van Gillmore dan ook zeker: de hemel ingeprezen door de sommigen, de grond in geboord door de anderen (eerder de velen), en terwijl na afloop de ene helft van het nog schaars overgebleven publiek bravo riep, riep de andere helft boe. Nu mag dit soort controverses gezond voer zijn voor hooglopende discussies,

diepgaande colloquia en een hoop caféklap. Toch stond *Blaubart*, die ene productie die ik in Hamburg van Laokoon zag mij al zo tegen dat ik netjes bedankte voor de andere zes en voor de hele controverse. En de naam van de groep schrijf ik voortaan ook zo in mijn agenda: ~~The Laokoon Dance Group~~.

Nic Balthazar

Avignon 1989

Avignon 1989 kondigde zich aan als een moeilijke editie. Er was namelijk de onvermijdelijke confrontatie met wellicht het meest megalomane project van de eeuw: de viering van de Bicentenaire, de tweehonderdste verjaardag van de Franse Revolutie met als hoogtepunt de 'quatorze juillet'-show op de Champs Elysées vlak bij het begin van het festival. Men kon Jessie Norman als het ware de *Marseillaise* horen zingen tot in de Cour d'Honneur. Een fundamenteel probleem voor een festival als Avignon dat budgetair voor meer dan de helft gedragen wordt door de ticketverkoop en dat dus in eerste instantie ook afhankelijk blijft van een ruime mediabelangstelling.

Festivaldirecteur Alain Crombecque verklaarde vanuit die financiële afhankelijkheidspositie "Avignon est condamné au succès" en wellicht weegt die grote budgetaire druk ook door in de programmering. Eerder dan de concurrentie aan gaan te met de Bicentenaire-mastodont opteerde Crombecque voor een verregaande integratie. "Join them if you can't beat them", heet dat in managerstermen en uiteindelijk kregen niet minder dan acht producties het Bicentenaire-label opgekleefd, met uitkering wel te verstaan van bijhorend subsidiegeld van de Mission du Bicentenaire. Alle ingangen waren blijkbaar goed om daarvoor in aanmerking te komen, want wat voor revolutionairs een nieuwe operaversie van Roméo & Juliette in zich kan dragen wordt niet meteen duidelijk. Veel verder dan een stoplap als "Zowel de revolutionairen als de geliefden willen de wereld en de taal veranderen" komen de makers Dusanpin en Cadiot alvast niet.

Dat een zinvolle artistieke invulling van de revolutie-idee wel kan bewees de nu in Lausanne werkende, maar oorspronkelijk uit de DDR afkomstige regisseur Matthias Langhoff met zijn dubbelproductie *De Opdracht* van Heiner Müller gevolgd door *De Groene Kaktoe* van Arthur Schnitzler. De belangrijkste parallel tussen die hedendaagse